

3. Instrumenty finansowe Unii Europejskiej wspierające współpracę transgraniczną

3.1. Phare

Przesłanką utworzenia w Unii Europejskiej instrumentów wsparcia finansowego współpracy transgranicznej było przeświadczenie, że dalsza integracja i rozwój Europy będą łatwiejsze po zniwelowaniu dysproporcji w rozwoju pomiędzy poszczególnymi krajami oraz regionami.

Ważnym instrumentem wsparcia – bezzwrotną pomocą Unii Europejskiej dla krajów Europy Środkowo-Wschodniej kandydujących do niej – był **Program Phare**. Utworzony został w 1989 r. w celu wsparcia przemian gospodarczych i ustrojowych w Polsce i na Węgrzech. Jego nazwa jest skrótem od nazwy w języku angielskim (Poland and Hungary Assistance for Reconstructing of their Economies). W następnych latach program rozszerzono na kolejne kraje Europy Środkowo-Wschodniej oraz przekształcono w 1997 r. w instrument pomocy przedakcesyjnej. Program Phare skierowany został do 10 państw kandydujących – Polski, Węgier, Czech, Słowacji, Litwy, Łotwy, Estonii, Rumunii, Bułgarii oraz Słowenii. Do roku 2000 beneficjentami programu Phare były też Albania, Bośnia i Hercegowina, a także była Jugosłowiańska Republika Macedonii.

Polska otrzymała najwięcej środków z programu Phare. W latach 1990-2003 całościowy budżet Phare dla Polski wyniósł ok. 3,9 mld euro. Rok 2003 był ostatnim rokiem programowania Phare w krajach wstępujących do UE. Zgodnie z harmonogramem określonym w Memorandach Finansowych, podpisanych przez Polskę i Komisję Europejską w 2003 r., projekty objęte alokacją Phare 2003 były realizowane do 30 listopada 2006 r.¹ [Władza].

PHARE CBC

W 1994 r. z inicjatywy Parlamentu Europejskiego w ramach programu Phare utworzono **Program Współpracy Przygranicznej (Phare CBC)** i przeznaczono ¼ środków programu Phare na wsparcie współpracy przygranicznej pomiędzy krajami Europy Środkowej i Wschodniej a ich unijnymi sąsiadami. Program ten miał na celu stymulowanie procesu integracji krajów Europy Środkowej i Wschodniej z Unią Europejską. Przyczynił się również do ujednoczenia regulacji prawnych i zrównoważenia standardów życiowych mieszkańców regionów przygranicznych krajów objętych Programem Phare i państw członkowskich Unii Europejskiej. Jego celem było również przezwyciężenie urazów pochodzących z przeszłości, uświadamianie mieszkańcom regionów przygranicznych możliwości wspólnych działań w różnych

---

¹ Kilka projektów realizowanych w ramach programów Phare ma przedłużony okres realizacji (wydatkowania) wykraczający poza 30 listopada 2006 r.

dziedzinach. W ramach programu Phare CBC w Polsce zrealizowano do końca listopada 2006 r. 503 projekty na ogólną sumę ponad 510 mln euro.

W ramach programu Phare oprócz wcześniej opisanych jego edycji utworzono także programy: PHARE CREDO służący wsparciu współpracy transgranicznej na granicach pomiędzy państwami Europy Środkowo-Wschodniej (tzw. współpraca Wschód-Wschód”) oraz program PHARE TACIS skierowany na wspieranie współpracy transgranicznej krajów należących do Wspólnoty Niepodległych Państw (byłe republiki radzieckie) z krajami Europy Środkowo-Wschodniej oraz na granicy rosyjsko-fińskiej.

Ponadto Unia Europejska uruchomiła jeszcze inne instrumenty wspierające współpracę transgraniczną jak np. program **MEDA** (dla państw nie będących członkami Unii z regionu Morza Śródziemnego) oraz **CARDS** (program dla państw Zachodnich Bałkanów).

3.1.1 Fundusz Małych Projektów PHARE CBC

Fundusz Małych Projektów Phare CBC (Small Project Fund – SPF) utworzono w ramach Programu Współpracy Przygranicznej Polska – Niemcy Phare w 1994 r. Początkowo fundusz udostępniono czterem euroregionom na granicy polsko – niemieckiej. Jednak w ciągu kilku kolejnych lat dzięki utworzeniu przez Komisję Europejską nowych programów, fundusz objął swoim zasięgiem euroregiony na wszystkich granicach Polski. Charakter i wysokość dofinansowania projektów zależała m.in. od położenia euroregionu. Niektóre euroregiony z racji swojego położenia korzystały z dwóch programów np. Euroregion Pomerania zarówno z programu polsko-niemieckiego, jak i programu w regionie Morza Bałtyckiego. Podobnie z dwóch programów korzystały Euroregiony Bałtyk, Niemen, Karpacki i Nysa.

Instytucją odpowiedzialną za zarządzanie Funduszem Małych Projektów (FMP) w Polsce była Władza Wdrażająca Program Współpracy Przygranicznej Phare (WWPWP) – jednostka powołana w 1994 r. na mocy Umowy Finansowej z dnia 19 września 1994 r. pomiędzy Rządem RP a Komisją Europejską. Od 1 stycznia 2004 roku WWPWP funkcjonuje jako państwowa jednostka budżetowa w ramach Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji. Instytucja ta powierzyła euroregionom część swoich uprawnień dotyczących zarządzania funduszem. Fundusz Małych Projektów de facto zarządzany był przez euroregiony. W każdym z euroregionów powoływano tzw. komitet sterujący, w skład którego wchodził przedstawiciele różnych organizacji działających w danym regionie oraz, na prawach obserwatorów, reprezentanci WWPWP i przedstawiciele Komisji Europejskiej. Komitet sterujący nadzorował działalność funduszu i podejmował decyzje o wyborze i finansowaniu projektów, w tym ustalał kryteria oceny wniosków oraz powoływał panel ekspertów dokonujących oceny wniosków. Sekretariat euroregionu spełniał natomiast funkcje techniczne, w tym związane z przygotowaniem, oceną i wdrażaniem projektów (zapraszał do składania wniosków, pomagał beneficjentom w opracowaniu wniosków, uczestniczył w wyborze projektów, nadzorował i oceniał ich wykonanie i rozliczenie.

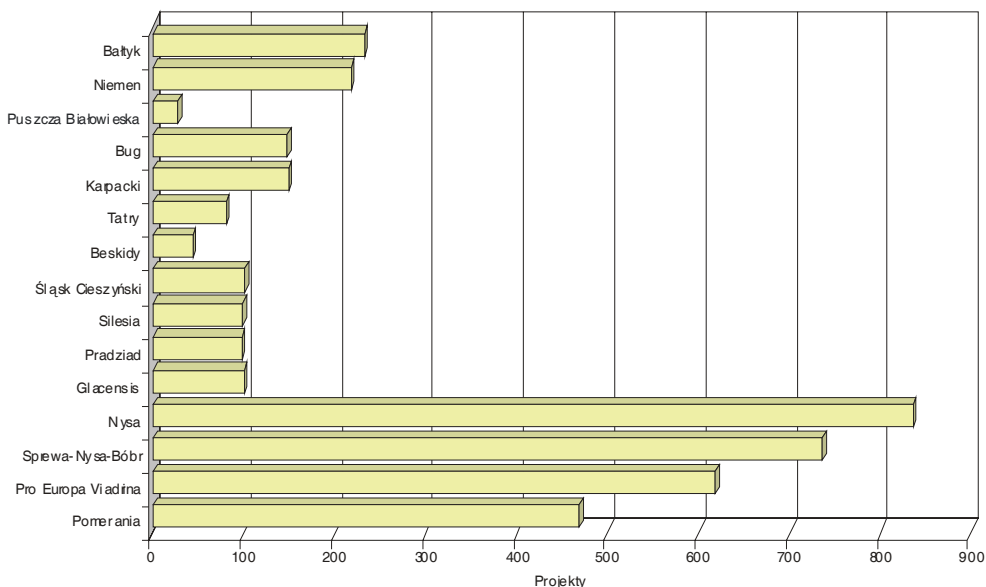
W ramach Funduszu Małych Projektów we wszystkich edycjach programów Phare zrealizowano w Polsce 4083 projekty za ogólną sumę ponad 34 mln euro [Raport 2006].

Dostępność środków funduszu dla poszczególnych euroregionów była zróżnicowana. W największym stopniu i najdłużej, tj. od 1995 r., korzystały z niego euroregiony funkcjonujące na granicy polsko-niemieckiej. Wynikało to z faktu, że granica ta była do 2004 r. jednocześnie granicą zewnętrzną Unii Europejskiej. Największą liczbę projektów zrealizowali tzw. beneficjenci (instytucje realizujące projekty) z Euroregionu Nysa (836), na kolejnych miejscach pod tym względem znalazły się: Euroregion Sprewa-Nysa-Bóbr (736) i Pro Europa Viadrina (618). Pod względem wysokości łącznego dofinansowania uzyskanego z funduszu na pierwszym miejscu znalazł się Euroregion Pomorania (5762,2 tys. euro), beneficjenci z tego euroregionu mieli dostęp do dwóch edycji funduszu – Polska-Niemcy i Region Morza Bałtyckiego. Na drugim miejscu znalazł się Euroregion Nysa, w którym wykorzystano środki w łącznej kwocie 5013,4 tys. euro; również w tym euroregionie korzystano z dwóch edycji funduszu – Polska-Niemcy i Polska-Czechy. Na kolejnych miejscach znalazły się euroregiony Pro Europa Viadrina (4226,0 tys. euro) i Bałtyk (4222,5 tys. euro).

Znacznie mniejsze środki do dyspozycji miały instytucje współpracujące w ramach euroregionów na pograniczu południowym i wschodnim naszego kraju. Na granicy polsko-czeskiej średnio na jeden euroregion przypadło ok. 573 tys. euro wykorzystanych środków (bez trójstronnych euroregionów Nysa i Beskidy).

Wysokość przeciętnego dofinansowania jednego projektu była zróżnicowana, wahała się od 18,2 tys. euro w Euroregionie Bałtyk do 5,4 tys. euro w Euroregionie Sprewa-Nysa-Bóbr.

Wykres 3.1. Projekty dofinansowane w polskich częściach euroregionów z FMP Phare CBC w latach 1995-2003

Szczegółowe zestawienie zrealizowanych projektów oraz alokację środków w układzie euroregionów przedstawia tabl. 3.1.

TABL. 3.1. FUNDUSZ MAŁYCH PROJEKTÓW PROGRAMU PHARE CBC W POLSKICH

Lp.	EDYCJA PROGRAMU a – liczba projektów b – dofinansowanie w tys. euro	Euro-						
		Pome- rania	Pro Europa Viadrina	Sprewa- Nysa- Bóbr	Nysa	Glacen- sis	Pradziad	Silesia
1	PL9502 ..... a	11	21	62	65	-	-	-
	b	189,5	239,1	240,2	222,9	-	-	-
2	PL9604 ..... a	58	28	110	145	-	-	-
	b	711,0	721,9	722,1	852,7	-	-	-
3	PL9612 ..... a	-	-	-	-	-	-	-
	b	-	-	-	-	-	-	-
4	ZZ9621 ..... a	-	-	-	37	8	11	9
	b	-	-	-	149,7	90,6	52,3	48,4
5	PL9701 ..... a	66	76	110	119	-	-	-
	b	475,7	490,6	439,5	509,1	-	-	-
6	PL9705 ..... a	6	-	-	-	-	-	-
	b	59,3	-	-	-	-	-	-
7	PL9708 ..... a	-	-	-	-	-	-	-
	b	-	-	-	-	-	-	-
8	PL9802 ..... a	57	157	95	99	-	-	-
	b	518,2	450,7	510,2	463,3	-	-	-
9	PL9911 ..... a	-	-	-	35	25	27	18
	b	-	-	-	68,5	75,9	75,6	64,7
10	PL9913 ..... a	53	124	131	116	-	-	-
	b	496,4	472,0	422,0	469,2	-	-	-
11	PL9917 ..... a	27	-	-	-	-	-	-
	b	292,0	-	-	-	-	-	-
12	PL0005 ..... a	-	-	-	-	-	-	-
	b	-	-	-	-	-	-	-
13	PL0009 ..... a	33	52	55	42	-	-	-
	b	356,3	330,0	331,6	431,5	-	-	-
14	PL0010 ..... a	-	-	-	-	-	-	-
	b	-	-	-	-	-	-	-
15	PL0011 ..... a	-	-	-	17	20	19	19
	b	-	-	-	147,0	149,6	161,1	125,8
16	PL0014 ..... a	13	-	-	-	-	-	-
	b	258,2	-	-	-	-	-	-

1 Projekty przyjęte w ramach edycji 2003 realizowane były z opóźnieniem, tj. także w latach 2004-

Ż r ó d ł o: biura euroregionów.

CZĘŚCIACH EUROREGIONÓW WEDŁUG EDYCJI W LATACH 1995-2003^{1,2}

region								Lp.
Śląsk Cieszyński	Beskidy	Tatry	Karpacki	Bug	Puszcza Białowieska	Niemien	Bałtyk	
-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	2
-	-	-	-	-	-	-	-	3
-	-	-	-	-	-	-	1	4
-	-	-	-	-	-	-	18,8	5
3	-	-	-	-	-	-	-	6
18,8	-	-	-	-	-	-	-	7
-	-	-	-	-	-	-	-	8
-	-	-	-	-	-	-	-	9
-	-	26	22	14	-	16	22	10
-	-	119,5	119,9	112,1	-	118,9	114,0	11
-	-	-	-	-	-	3	2	12
-	-	-	-	-	-	63,0	60,0	13
-	-	-	-	-	-	-	-	14
-	-	-	-	-	-	-	-	15
35	-	-	-	-	-	-	-	16
75,4	-	-	-	-	-	-	-	17
-	-	-	-	-	-	-	-	18
-	-	-	-	-	-	-	-	19
-	-	-	-	-	-	32	47	20
-	-	-	-	-	-	291,6	331,7	21
-	-	-	7	16	-	15	15	22
-	-	-	157,6	155,0	-	179,6	227,5	23
-	-	-	-	-	-	-	-	24
-	-	-	-	-	-	-	-	25
-	3	15	10	-	-	-	-	26
-	17,6	121,2	110,2	-	-	-	-	27
23	-	-	-	-	-	-	-	28
165,0	-	-	-	-	-	-	-	29
-	-	-	-	-	-	13	10	30
-	-	-	-	-	-	278,3	305,2	31

2006. 2 Euroregion Łyna-Ława nie korzystał ze środków FMP PHARE CBC.

TABL. 3.1. FUNDUSZ MAŁYCH PROJEKTÓW PROGRAMU PHARE CBC W POLSKICH (dok.)

Lp.	NUMER PROGRAMU a – liczba projektów b – dofinansowanie w tys. euro	Euro-						
		Pome- rania	Pro Europa Viadrina	Sprewa- Nysa- Bóbr	Nysa	Glacenis	Pradziad	Silesia
17	PL0103 ..... a	-	-	-	-	-	-	-
	b	-	-	-	-	-	-	-
18	PL0108 ..... a	40	33	43	38	-	-	-
	b	510,5	302,4	316,7	448,7	-	-	-
19	PL0109 ..... a	-	-	-	13	19	18	17
	b	-	-	-	82,6	119,1	108,6	122,3 ³
20	PL0110 ..... a	-	-	-	-	-	-	-
	b	-	-	-	-	-	-	-
21	PL0111 ..... a	12	-	-	-	-	-	-
	b	242,4	-	-	-	-	-	-
22	2002/000-580.03 .... a	-	-	-	-	-	-	-
	b	-	-	-	-	-	-	-
23	2002/000-606 ..... a	42	67	65	52	-	-	-
	b	616,8	682,3	469,9	571,3	-	-	-
24	2002/000-607 ..... a	-	-	-	15	15	9	15
	b	-	-	-	94,5	92,1	83,1	92,9 ³
25	2002/000-639 ..... a	13	-	-	-	-	-	-
	b	278,4	-	-	-	-	-	-
26	2002/000-640 ..... a	-	-	-	-	-	-	-
	b	-	-	-	-	-	-	-
27	2003/005-078 ..... a	-	-	-	8	13	13	15
	b	-	-	-	77,8	89,5	88,2	85,4 ³
28	2003/005-681 ..... a	-	-	-	-	-	-	-
	b	-	-	-	-	-	-	-
29	2003/005-708 ..... a	26	60	65	35	-	-	-
	b	446,0	537,0	498,3	424,6	-	-	-
30	2003/005-873 ..... a	12	-	-	-	-	-	-
	b	311,5	-	-	-	-	-	-
31	2003/005-710.06.02 a	-	-	-	-	-	-	-
	b	-	-	-	-	-	-	-
32	RAZEM..... a	469	618	736	836	100	97	93
	b	5762,2	4226,0	3950,5	5013,4	616,9	568,9	539,5

1 Projekty przyjęte w ramach edycji 2003 realizowane były z opóźnieniem, tj. także w latach 2004-

Źródło: Biura euroregionów

CZĘŚCIACH EUROREGIONÓW WEDŁUG EDYCJI W LATACH 1995-2003^{1,2}

region								Lp.
Śląsk Cieszyński	Beskidy	Tatry	Karpacki	Bug	Puszcza Białowieska	Niemen	Bałtyk	
-	-	-	20	31	-	26	26	17
-	-	-	392,6	411,7	-	395,7	430,1	
-	-	-	-	-	-	-	-	18
-	-	-	-	-	-	-	-	
14	-	-	-	-	-	-	-	19
121,4	-	-	-	-	-	-	-	
-	8	13	11	-	-	-	-	20
-	100,8	122,4	113,4	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	10	14	21
-	-	-	-	-	-	262,0	416,6	
-	-	-	19	28	5	31	19	22
-	-	-	439,3	435,0	44,8	364,8	493,1	
-	-	-	-	-	-	-	-	23
-	-	-	-	-	-	-	-	
14	-	-	-	-	-	-	-	24
100,1	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	10	15	25
-	-	-	-	-	-	282,2	284,0	
-	17	11	12	-	-	-	-	26
-	109,8	119,9	100,2	-	-	-	-	
12	-	-	-	-	-	-	-	27
90,4	-	-	-	-	-	-	-	
-	15	15	8	-	-	-	-	28
-	106,0	123,7	110,0	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	29
-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	11	12	30
-	-	-	-	-	-	292,5	521,9	
-	-	-	40	51	22	51	49	31
-	-	-	873,7	827,8	213,6	831,9	1019,6	
101	43	80	149	140	27	218	232	32
571,1	334,2	606,7	2416,9	1941,6	258,4	3360,5	4222,5	

2006. 2 Euroregion Łyna-Ława nie korzystał ze środków FMP PHARE CBC. 3 Kwoty przyznane.

Zgodnie ze wskazówkami Komisji Europejskiej środki Funduszu Małych Projektów przeznaczone były głównie na tworzenie „transgranicznych więzi i połączeń o charakterze międzyludzkim”. Dofinansowywano projekty, które związane były z organizacją imprez kulturalnych i sportowych, seminariów, warsztatów, szkoleń, w tym językowych, tworzeniem transgranicznych instytucji społecznych i gospodarczych, wspieraniem wymiany młodzieży, rozwojem turystyki.

Wszystkie przedsięwzięcia realizowane ze środków funduszu musiały być zgodne z ogólnymi zasadami programu Phare CBC oraz wytycznymi funduszu. Przy podejmowaniu decyzji o dofinansowaniu projektu szczególną uwagę zwracano na przewidywany efekt transgraniczny realizowanych przedsięwzięć. Wartość projektów nie mogła przekraczać 50 tys. euro. Przedsięwzięcia finansowane ze środków funduszu stwarzały okazję do spotkań, wymiany doświadczeń i budowania pozytywnych relacji między ludźmi po obu stronach granicy.

Priorytetowymi dziedzinami współpracy określonymi przez Komisję Europejską w celach Funduszu Małych Projektów Phare CBC były:

- wymiana kulturalna pomiędzy lokalnymi społecznościami i grupami w regionie przygranicznym; wśród przedsięwzięć, jakie można było wspierać środkami funduszu, wymieniono m.in.: działalność artystyczną, imprezy masowe i sportowe, koncerty, festiwale, plenery, wystawy, konkursy itp.,
- rozwój demokracji lokalnej – wzmocnienie władz lokalnych i regionalnych, popularyzacja wiedzy na temat ich roli, kontakty z podobnymi strukturami po drugiej stronie granicy, kontakty organizacji pozarządowych (izb handlowych, związków zawodowych); przykładowe projekty to: spotkania, dostarczanie informacji, wizyty studyjne,
- rozwój zasobów ludzkich – szkolenia i kursy zawodowe, językowe, opracowywanie materiałów szkoleniowych, wymiana doświadczeń zawodowych, podnoszenie praktycznych umiejętności,
- transgraniczne studia i koncepcje rozwojowe – opracowywanie wspólnych wytycznych i założeń rozwoju, wspólnych projektów badawczych, studiów wykonalności,
- rozwój gospodarczy i turystyki obszarów przygranicznych, np. targi, promocja atrakcji turystycznych, znakowanie szlaków.

Na podstawie wykazów projektów udostępnionych przez biura siedmiu euroregionów (Pro Europa Viadrina, Sprewa-Nysa-Bóbr, Nysa, Glacensis, Śląsk Cieszyński, Beskidy i Tatry) dokonano przyporządkowania zrealizowanych projektów do wyżej wymienionych dziedzin współpracy². Sekretariaty trzech euroregionów (Pomerania, Pradziad i Silesia) udostępniły własne opracowania na ten temat. Na podstawie analizy tych informacji można stwierdzić, że zdecydowanie największy udział

---

² W niektórych przypadkach przyporządkowanie projektu do danej dziedziny było trudne ze względu na szerokie jego oddziaływanie i miało charakter arbitralny.

wśród zrealizowanych projektów miały przedsięwzięcia z dziedziny szeroko rozumianej wymiany i działalności kulturalnej. W dziesięciu euroregionach, tj. wszystkich tych, dla których dysponowano danymi udział ten wyniósł od 41,3% do 64,1%. W pięciu euroregionach drugą, pod względem liczebności, grupę stanowiły projekty z zakresu rozwoju gospodarczego i turystyki, a w czterech projekty służące rozwojowi zasobów ludzkich. Relatywnie niski udział od 0% do 6,0% miały przedsięwzięcia z dziedziny transgranicznych studiów i koncepcji rozwojowych.

Beneficjentami programu były władze samorządowe (gminy, powiaty, województwa) oraz jednostki im podległe, stowarzyszenia międzygminne i inne organizacje działające na zasadach non-profit, takie jak: szkoły, domy kultury, kluby sportowe, stowarzyszenia, fundacje itp. współdziałające z partnerami po drugiej stronie granicy. Instytucjami realizującymi najczęściej projekty były urzędy gmin. Spośród jedenastu euroregionów, dla których pozyskano dane na ten temat, w ośmiu ta grupa beneficjentów zrealizowała ich najwięcej. Udział projektów wykonanych w poszczególnych euroregionach przez urzędy gmin i starostwa powiatowe był zróżnicowany, wahał się od 18,9% w Euroregionie Śląsk Cieszyński do 50,0% w Euroregionie Tatry.

Drugim, pod względem liczby zrealizowanych projektów, rodzajem beneficjentów były instytucje kultury takie jak: miejskie (gminne) domy i ośrodki kultury, biblioteki, filharmonie, teatry, muzea, kluby sportowe i inne. Kolejną liczną grupę stanowiły organizacje pozarządowe: stowarzyszenia zawodowe, fundacje, związki. Udział projektów tych instytucji był porównywalny z udziałem projektów instytucji kultury. Wiele projektów zrealizowały także szkoły średnie i podstawowe oraz uczelnie wyższe.

Liczba projektów zrealizowanych przez beneficjentów z poszczególnych gmin i powiatów – członków euroregionów była bardzo zróżnicowana. Spośród 15 euroregionów, które korzystały z Funduszu Małych Projektów Phare CBC (nie korzystał Euroregion Łyna-Ława) w czternastu euroregionach są gminy członkowskie (od kilku do kilkudziesięciu), na obszarze których nie zrealizowano ani jednego projektu. Zdecydowanie najwięcej projektów zrealizowali beneficjenci z dużych miast. Szczególnie pod tym względem wyróżniają się duże miasta położone w euroregionach przy zachodniej granicy naszego kraju, gdzie najwcześniej istniała możliwość korzystania ze środków funduszu: Szczecin, Gorzów Wielkopolski, Zielona Góra oraz Jelenia Góra, na obszarze której beneficjencji zrealizowali 294 projekty. Jest to największa liczba małych projektów zrealizowanych w jednej gminie w skali wszystkich polskich części euroregionów.

3.2. INTERREG

Największą inicjatywą Unii Europejskiej w zakresie wspierania współpracy i rozwoju lądowych regionów granicznych w państwach członkowskich Unii Europejskiej jest **program INTERREG**. Celem Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG finansowanej ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego jest wspieranie współpracy transgranicznej, międzynarodowej i międzyregionalnej zarówno na zewnętrznych, jak i wewnętrznych granicach Unii. Zgodnie z jedną

z głównych zasad Unii Europejskiej granice polityczne i administracyjne państwa nie powinny ograniczać zrównoważonego rozwoju i integracji obszaru europejskiego. W ramach programu INTERREG funkcjonowały trzy kolejne jego edycje [Fundusze Strukturalne 2002]:

- Program INTERREG I o łącznej wartości 1082 mln euro działający w latach 1991-1993, w ramach którego realizowano trzy cele, tj.: pomoc obszarom granicznym w przewyżnianiu peryferyjności, rozwój współpracy transgranicznej na wewnętrznych granicach Unii Europejskiej oraz stymulowanie współpracy na zewnętrznych granicach UE z partnerami krajów trzecich. W ramach programu sfinansowano 31 programów operacyjnych;
- Program INTERREG II o wartości 3525 mln euro funkcjonujący w latach 1994-1999, w ramach którego realizowano następujące cele: wspomaganie zintegrowanego rozwoju współpracy transgranicznej i przewyżnianie istniejących w tym obszarze problemów (komponent A), likwidowanie luk w transeuropejskich sieciach transportowych i energetycznych (komponent B), stworzenie warunków do zrównoważonego rozwoju Europy w kontekście planowania przestrzennego oraz gospodarki wodnej (komponent C).
W ramach tej edycji przeprowadzono 60 programów realizujących cele z grupy A na kwotę 2562 mln euro, 3 programy w ramach celów z grupy B na kwotę 550 mln euro oraz 14 programów z grupy C na kwotę 413 mln euro;
- Program INTERREG III dysponujący funduszem 4875 mln euro był realizowany w latach 2000-2006. W ramach INTERREG III wydzielono trzy komponenty: A – współpraca transgraniczna, B – współpraca transnarodowa, C – współpraca międzyregionalna.

Polska przystąpiła do Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG III wraz z wejściem do Unii Europejskiej – w 2004 roku. Na okres programowania 2004-2006 Polska otrzymała na jej realizację blisko 221,4 mln euro. Podział środków przedstawia się w sposób następujący:

- komponent A – 80 % (177,09 mln),
- komponent B – 14% (30,99 mln),
- komponent C – 6% (13,28 mln).

3.2.1. Mikroprojekty INTERREG III A

W 2004 roku, w ramach programu INTERREG III A, stworzono instrument finansowy umożliwiający wspieranie tzw. mikroprojektów. Zastąpił on Fundusz Małych Projektów Phare CBC, który został zakończony w 2003 r.³

³ Projekty przyjęte w ramach edycji 2003 realizowane były z opóźnieniem, tj. także w latach 2004-2006.

W ramach komponentu A, wspierającego lokalną i regionalną współpracę transgraniczną na granicach naszego kraju, realizowanych jest 7 programów [Materiały], wśród nich:

5 dwustronnych:

- Polska – Meklemburgia Pomorze Przednie / Brandenburgia,
- Polska – Brandenburgia,
- Polska – Saksonia,
- Polska – Czechy,
- Polska – Słowacja,

oraz 2 trójstronne:

- Polska – Litwa – Federacja Rosyjska (Obwód Kaliningradzki),
- Polska – Białoruś – Ukraina.

Wielkość wsparcia dla mikroprojektów realizowanych przez beneficjentów z polskich części euroregionów przedstawiono w tabl. 3.2.

TABL. 3.2. MIKROPROJEKTY DOFINANSOWANE Z PROGRAMU INTERREG III A REALIZOWANE W POLSKICH CZĘŚCIACH EUROREGIONÓW^a W LATACH 2004-2006^b

EUROREGIONY	Mikroprojekty	Łączna kwota dofinansowania	Przeciętna kwota dofinansowania jednego projektu
		w tys. zł	
O G Ó Ł E M	1581	64314,4	40,7
Pomerania	236	8495,2	36,0
Pro Europa Viadrina	196	4390,0	22,4
Sprewa-Nysa-Bóbr	211	3927,1	18,6
Neisse-Nisa-Nysa	208	8048,4	38,7
Glacensis	78	2159,1	27,7
Pradziad	63	2158,8	34,3
Silesia	87	2159,1	24,8
Śląsk Cieszyński	50	1966,1	39,3
Beskidy	50	1905,1	38,1
Tatry	47	1426,1	30,3
Karpacki	120	8623,1	71,9
Bug	119	8684,6	73,0
Puszcza Białowieska	44	2854,9	64,9
Niemen	72	7516,8	104,4

^a Euroregiony Łyna-Ława i Bałtyk nie realizowały mikroprojektów w ramach programu INTERREG III A.
^b Część projektów przyjętych do realizacji w ramach tej edycji programu realizowana jest także w latach 2007-2008.

W latach 2004-2006 w polskich częściach 14 euroregionów zatwierdzono do realizacji łącznie 1581 mikroprojektów. Na ich dofinansowanie przeznaczono kwotę 64,3 mln zł.

Największą liczbę przedsięwzięć przyjęto do realizacji w euroregionach: Pomerania (236), Sprewa-Nysa-Bóbr (211) i Nysa (208). Najwięcej środków unijnych przyznano beneficjentom z euroregionów: Bug, Karpacki, Pomerania i Nysa.

Kwota średniego dofinansowania jednego projektu wyniosła 40,7 tys. zł. Duże było jej zróżnicowanie w poszczególnych euroregionach, od 18,6 tys. zł w Euroregionie Sprewa-Nysa-Bóbr do 104,4 tys. zł w Euroregionie Niemen.

Przeciętne dofinansowanie jednego mikroprojektu we wszystkich euroregionach jest znacznie wyższe od przeciętnego dofinansowania jednego „małego projektu” z programu Phare CBC.